

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/633
Toplantı Tarihi/Sayısı : 9.2.2022/7
Karar Numarası : 2022/94
Başvuran : M. B. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Sincan 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu
Müdürlüğü
Muhatap Adres :

I.BAŞVURUNUN KONUSU

1. COVID-19 salgınının başlaması ile ceza infaz kurumundaki sosyal faaliyetlerin, açık ve kapalı görüşlerin kanuna uygun şekilde yapılmadığı; kurumda yapılan aramaların baskı ve işkence uygulamak amacıyla yapıldığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. 07.06.2021 tarih ve 633 sayılı ile kayda alınan başvuru dilekçesinde başvuran özetle:

- a) 51 ayı aşkın bir süredir Sincan 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunduğunu,
- b) COVID-19 salgınının başlamasıyla birlikte bireyselleşme faaliyetlerinin, açık ve kapalı görüşlerin kanuna uygun şekilde yaptırılmadığını, salgından önce de bireyselleşme faaliyetlerinin yeteri kadar yaptırılmadığını,
- c) Ceza infaz kurumu İdaresine konuya ilişkin dilekçeler yazdığını ancak cevap alamadığını,
- d) COVID-19 salgını öncesinde kısa bir süre zarfında 2 haftada bir kez olacak şekilde 40 dakika kapalı spor salonuna ve 40 dakika açık futbol sahasına çıkarıldıklarını ve salgının başlaması ile bu uygulamaların iptal edildiğini ve başka bir faaliyetin de yapılmadığını,
- e) Her gün koğuşlarda arama yapıldığını ve duvarlara balyozlarla vurularak sistematik bir şekilde işkence yapıldığını iddia etmektedir.

3. Muhatap Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden 01.10.2021 tarih ve ... sayılı ile alınan yazılı görüşte özetle:

- a) COVID-19 salgını sebebiyle Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun tavsiye kararları doğrultusunda Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 14.03.2020 tarih ve ... sayılı yazısı ile kapalı ve açık ziyaretlerin ikinci bir talimata kadar ertelenmesine karar verildiği ve tüm Cumhuriyet Başsavcılıklarına bildirim yapıldığı,
- b) Kademeli normalleşme tedbirlerinin hayata geçmesi ile birlikte Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun tavsiye kararları doğrultusunda yeniden yapılan düzenleme çerçevesinde 2020 yılının Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül, Ekim, Kasım, Aralık ve 2021 yılının Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ayları dahil olmak üzere kademeli olarak mahpuslara ziyaret hakkının tanındığı, bunun yanında Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 27.08.2021 tarih ve ... sayılı "Bilim Kurulu Kararı Gereğince Tedbir Kararlarının Devamı" konulu yazısı uyarınca; Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca yapılan açık ve kapalı görüşlerin 2021 yılı Eylül ayı içerisinde 1-15 Eylül 2021 tarihleri ile 16-30 Eylül 2021 tarihleri arasında 2 yakını ile bir kez kapalı görüş şeklinde yaptırılması şeklinde düzenlendiğini, diğer ziyaretlerin tüm ceza infaz kurumlarında 01.10.2021 tarihine kadar ertelenmesi ve

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

zorunluluk arz eden durumlarda Cumhuriyet Başsavcılığı'nın yazılı izni ile görüşlerin yaptırılmasının bildirildiği yönünde işlem tesis edildiği,

c) Başvuranın dilekçesinde bahsettiği uygulamaların, salgının yayılımının azaltılması amacıyla Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tavsiyeleri doğrultusunda ülke genelinde tüm ceza infaz kurumlarında uygulanmakta olduğu,

d) Mevcut durumda salgın sebebiyle açık ve kapalı spor faaliyetlerinin 15 günde bir olacak şekilde gerçekleştirildiği, kütüphane faaliyetlerinde ise bir sınırlama olmadığı; ancak sirkülasyonun azaltılması adına koğuşlarda ders kitapları haricinde 12 kitap bulundurulabildiği ve okunan kitapların yeni kitaplarla değiştirilebildiği,

e) Bahsi geçen Kurumda aramaların ve sayımların ilgili mevzuat doğrultusunda gerçekleştirilmekte olduğu,

f) Başvuranın, dilekçesinde yer alan hususlara ilişkin daha önce Kurum İdaresine herhangi bir başvuru yapmadığı, başvuran hakkında alınmış bireysel bir karar bulunmadığı, yapılan uygulamaların COVID-19 salgını nedeniyle genel uygulamalardan olduğu ifade edilmektedir.

4. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı görüş 06.09.2021 tarihli ve ... sayılı yazı ile başvurana iletilmiştir. 20.10.2021 tarih ve ... sayı ile kayda alınan yazılı görüşünde başvuran özetle:

a) Açık ve kapalı görüşlerin, bireyselleşme faaliyetlerinin ve ilgili mevzuatta yer alan ödüllendirmelerin kendi tutulduğu ceza infaz kurumunda yaptırılmadığını, ceza infaz kurumuna yaptığı başvuruların yok sayıldığını,

b) Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu tavsiye kararları doğrultusunda söz konusu faaliyetlerin yaptırılmamasının haklı bir gerekçe olarak gösterilemeyeceğini, zira Bilim Kurulu kararının kanunlar ile verilen hakları sınırlamayacağını,

c) 01.07.2021 tarihi itibarıyla ülke genelinde COVID-19 kısıtlamalarının kaldırıldığını, mevcut durumda ceza infaz kurumlarında görüşlerin ve bireyselleşme faaliyetlerinin yaptırılmamasının makul kabul edilemeyeceğini ve bu durumun eşitlik ilkesine de aykırılık oluşturmakta olduğunu, yaygın COVID-19 testi yaptırma imkanları, HES kodu uygulaması ve aşı yaptırma imkanlarının da artması göz önünde bulundurulduğunda Adalet Bakanlığının Bilim Kuruluna da başvurarak mevcut duruma göre şartları güncellemesi gerektiğini,

d) Aramaların mevzuat çerçevesinde yapıldığı ifade edilse de fiili durumun böyle olmadığını, aramaların ilgili mevzuata uygun biçimde yapılmadığını, bu aramalar yapılırken COVID-19 tedbirlerine riayet edilmediğini, aramalar yapılırken kamera kaydı alınmadığını, alakası olmayan yerlere sistematik olarak balyozla vurulduğunu, aramaların çok sık yapılmakta olduğunu,

e) İdarenin, kapalı zarfla resmi kurumlara dilekçe göndermesini yasakladığını, bu nedenle iadeli taahhütlü mektup göndermek zorunda kaldığını, Kurum İdaresinin kantinde yeterli çeşitlilikte ürün bulundurmadığını, ailesi tarafından getirilen içliklerin ilgili mevzuata aykırı biçimde kabul edilmediğini, bu konuda dilekçelerine ceza infaz kurumu İdaresi tarafından yanıt verilmediğini, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen cevap dilekçesinde belirtildiği biçimde ders kitabı haricinde 12 kitap bulunduramadığını iddia etmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

a) Ulusal Mevzuat

5. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesine göre: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.*"

6. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

7. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 22.1.2007 tarih ve 45/1 sayılı Genelgesinin "Ortak Etkinlikler" başlıklı üçüncü bölümünün 2'nci fıkrası şu şekildedir: "*13/12/2004 tarih ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 102/1 maddesi ile Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkındaki R (87) 3 sayılı Tavsiye Kararına Ek*

70.1 maddesi ve Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında Rec (2006) 2 sayılı Tavsiye Kararına Ek 7'nci maddesinde ifade edildiği üzere hükümlü ve tutukluların topluma uyum sağlama çabalarının desteklenmesi için özellikle aileleri, kişiler ve sosyal kuruluşlarla olan ilişkilerinin korunması ve geliştirilmesi ile eğitim ve iyileştirme faaliyetlerinde kuruma yardımcı olmak üzere mümkün olduğunca toplumsal kuruluşlardan ve sosyal hizmet servislerinden yardım alınır."

9. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Beden eğitimi" başlıklı 87'nci maddesi şu şekildedir: "(1) Hükümlünün toplumsal, ruhsal ve bedensel gelişmelerini sağlamak amacıyla fizik ve ruhsal sağlık durumlarının elverdiği ölçüde spor, beden eğitimi ve eğlendirici etkinliklere katılmasına müsaade olunur ve olanaklar ölçüsünde yer ve araç sağlanır. (2) Açık havada çalışmayan veya kapalı ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüye, hava koşulları elverdiği ölçüde, günde en az bir saat açık havada gezinmek olanağı verilir. Bu süre içerisinde bireysel spor da yapılabilir. Kurum dışındaki etkinliklere açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitimevlerinde bulunan hükümlüler katılabilirler."

10. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Ön incelemenin yapılması" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre; "Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur..."

11. Mezkûr Yönetmelik'in "İhlal kararı" başlıklı 69'uncu maddesinin birinci fıkrası şu şekilde düzenlenmiştir: "İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir."

b) Uluslararası Mevzuat

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin; "İnsan haklarına saygı yükümlülüğü" başlıklı 1'inci maddesi şöyledir; "Yüksek Sözleşmeciler Tarafından kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar." Sözleşme'nin 3'üncü maddesi şöyledir; "Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

13. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı'na (Avrupa Cezaevi Kuralları) Ek "Temel İlkeler" alt başlıklı 1'inci maddesi şöyledir: "Özgürlüğünden mahrum bırakılan herkese insan haklarına saygı gösterilerek davranılır."

14. Avrupa Cezaevi Kuralları'nın "Temel İlkeler" alt başlıklı 3'üncü maddesine göre; "Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır."

IV. DEĞERLENDİRME ve GEREKÇE

15. Ceza infaz kurumlarında kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumundaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahpuslar ve ceza infaz kurumu görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (CPT) 2. Genel Rapor, Hapsedilme, para.44).

16. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Sözleşme'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesinde benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para.95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.no: 24760/94, 28.10.1998, para.93).

17. Başvuran, salgın öncesinde 2 haftada bir 40 dakika kapalı spor salonuna ve 40 dakika açık futbol sahasına çıkarıldıklarını, salgının başlaması ile bu uygulamaların iptal edildiğini, muhatabın ilgili mevzuat hükümlerine uygun davranmadığını iddia etmiştir. Bilindiği üzere tüm dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgınının başlaması ile birlikte ceza infaz kurumlarında da birtakım tedbirlerin alınması gerekmiştir. Bu doğrultuda, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gönderilen cevabi yazıda, COVID-19 salgını nedeniyle

mahpuslar arası temasın azaltılması için Kurumda gerçekleştirilen açık ve kapalı spor faaliyetlerinin ve kütüphane faaliyetlerinin bireysel olarak gerçekleştirildiği, mevcut durumda bahsi geçen spor faaliyetlerinin 15 günde bir olacak şekilde yaptırıldığı ve kütüphane faaliyetleri çerçevesinde salgının yayılımının azaltılması amacıyla her oda/koğuşta 12 kitap bulundurulabildiği ifade edilmiştir.

18. Özgürlüğünden mahrum bırakılan bireylerin beden ve ruh sağlıkları, kendilerine herhangi bir kötü muamele olmasa dahi özgürlüğünden yoksun bırakıldığı süreç içerisinde olumsuz etkilenebilir. Bu nedenle mahpusların da buldukları ceza infaz kurumunda beden ve ruh sağlıklarının korunması ve tahliyesinden sonra sosyal yaşama daha çabuk adapte olabilmesi bakımından sosyal aktivitelerin ve çeşitli etkinliklerin düzenli olarak hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

19. AİHM, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerdeki tutulma koşullarını değerlendirirken yukarıda ifade edilen hususların yanında ilave olarak bir muamelenin Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrasının kapsamına girebilmesi için asgari bir ağırlık derecesine ulaşmış olmasının gerektiğini ifade etmektedir. Her olayda asgari eşiğin aşılmış olmadığı somut olayın özellikleri dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Bu bağlamda muamelenin süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ile mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi faktörler önem taşımaktadır (AYM, Tahir Canan, B.No: 2012/969, K.T:18.09.2013, para.23).

20. Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezayı Önleme Komitesi (CPT), yayımladığı COVID-19 salgını bağlamında özgürlüklerinden yoksun bırakılan kişilere yönelik muameleye ilişkin ilkeler bildirisinde; elzem olmayan faaliyetlerin askıya alınmasının meşru ve makul olmakla birlikte, salgın süresince alıkonulan kişilerin temel haklarına tam olarak saygı gösterilmesi gerektiğini ve yeterli kişisel hijyeni sürdürme (sıcak su ve sabuna erişim dâhil) ve günlük açık havaya erişim (en az bir saat) hakkından mahrum bırakılmamalarını ve ayrıca, ziyaretler dâhil olmak üzere dış dünya ile iletişime ilişkin herhangi bir kısıtlamanın, alternatif iletişim araçlarına (örneğin telefon veya internet üzerinden sesli erişim gibi) erişimin artmasıyla telafi edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

21. COVID-19 salgının sebebiyet verdiği yüksek ölüm oranları ve hastalığın yayılma hızı göz önünde bulundurulduğunda bahsi geçen tedbirlerin ceza infaz kurumlarında alınması makul görülebilecektir. Mahpuslar arasında hastalığın vuku bulması, mahpusların bulunduğu koşullara ve tüm ceza infaz kurumuna hastalığın yayılması anlamına gelebilecek olup son derece olumsuz sonuçlara yol açabilecektir. Bu nedenle bireyselleştirme faaliyetlerinin ve görüşlerin sınırlandırılması tedbirlerinin salgın süreci açısından makul tedbirler olduğu söylenebilecektir.

22. Salgın ülkemizde ve dünyada nihayete ermemiştir. Ülkemizde ilk vakanın görüldüğü 2020 yılının Mart ayından bu yana uzun bir süre geçmiştir. Bu süreçte kamu sektöründe ve özel sektörde evden çalışma, belirli günlerde ve saatlerde evden çalışma, maske takma zorunluluğu gibi pek çok kısıtlama ülke çapında uygulanmıştır. İlâveten 29.4.2021 - 17.5.2021 tarihleri arasında 81 ilde tam kapanma uygulaması gibi ciddi bir tedbir hayata geçirilmiştir.

23. Ceza infaz kurumlarında da COVID-19 salgınının yayılımını engellemek amacıyla sosyal aktivitelerin ve spor faaliyetlerinin seyrekleştirilmesi şeklinde tedbirler hayata geçirilmiştir. Salgının tüm bireyler için yarattığı olumsuz etkiler mahpuslar üzerinde de tezahür etmiştir. Salgın harici dönemlerde faaliyetlerin sınırlandırılması ve seyrekleştirilmesi gibi tedbirler AİHM içtihatlarına ve CPT standartlarına uygun olmasa da devletin, vatandaşları COVID-19 salgınına karşı koruma yükümlülüğünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Dolayısıyla başvuranın sosyal aktivitelere ve spor faaliyetlerine katılımının sınırlandırılmasının COVID-19 tedbirleri çerçevesinde hayata geçirilmesi gereken tedbirler düşünüldüğünde katlanması gereken elem seviyesinden daha fazla bir eziyet seviyesine ulaşmadığı değerlendirilmektedir.

24. Başvuruda yer alan bir diğer husus ceza infaz kurumlarında açık ve kapalı görüşlerin yaptırılmaması, mahpusların yakınları ile fiziksel temasının tamamen kesilmesidir. Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün cevabi yazısında konuya ilişkin olarak; *"Bilim Kurulu Kararı Gereğince Tedbir Kararlarının Devamı konulu yazıları gereğince, Hükümlü ve Tutukluların Ziyaret Edilmeleri Hakkında Yönetmelik'in 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (f) bentleri uyarınca yaptırılan açık ve kapalı görüşlerin 2021 yılı Eylül ayı içerisinde 1-15 Eylül 2021 tarihleri arasında 2 yakını ile bir kez, 16-30 Eylül 2021 tarihleri arasında 2 yakını ile 1 kez kapalı görüş şeklinde yaptırılması, hükümlü ve tutukluların hakları saklı kalmak üzere bunun dışındaki diğer ziyaretlerin tüm ceza infaz kurumlarında 1.10.2021 tarihine kadar ertelenmesi, zorunluluk arz eden durumlarda Cumhuriyet Başsavcılığının yazılı izni ile görüşlerin*

yaptırılmasının bildirildiği ve söz konusu yazı doğrultusunda işlem tesis edildiği" ifade edilmektedir.

25. AİHM'in yerleşik içtihadı uyarınca, tutukluluk/hükümlülük, bir kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan diğer tüm tedbirler gibi, kişinin özel ve aile hayatına doğal sınırlamalar getirmektedir. Bununla birlikte, yetkililerin bir mahpusun yakın aile fertleriyle iletişimini sürdürmesini sağlamaları veya gerektiğinde bu konuda yardımcı olmaları, söz konusu mahpusun aile hayatına saygı gösterilmesi hakkının önemli bir parçasıdır (*Khoroshenko /Rusya, B.No:41418/04, K.T: 30.06.2015, para. 106*).

26. Birleşmiş Milletler (BM) İşkenceye Karşı Sözleşme'ye Ek İhtiyari Protokol'ün (OPCAT) denetim mekanizması olan İşkencenin Önlenmesi Alt Komitesi (Subcommittee on the Prevention of Torture - SPT) üye devletler tarafından alınması gereken önlemlere ilişkin tavsiyeler yayınlamıştır. Bu tavsiyeler arasında; sağlıkla ilişkili sebeplerle ziyaret usullerinin kısıtlandığı yerlerde, telefon, e-mail, video görüşmesi ve diğer uygun elektronik araçlar gibi araçlarla alıkonuların aileleriyle ve dış dünya ile iletişim kurabilmesi için yeterli alternatif telafi edici yöntemlerin sağlanması ve karantina alanlarının iç hareket özgürlüğüne ve bir dizi amaçlı faaliyete izin verecek yeterli büyüklükte ve yeterli olanaklara sahip olması, ailelerle ve arkadaşlarla uygun araçlarla iletişimin teşvik edilmesi ve kolaylaştırılması da bulunmaktadır.

27. Salgın sebebiyle toplumun sağlığının korunması amacıyla pek çok alanda tedbirler alınmaktadır. Bu doğrultuda ceza infaz kurumlarında da Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda görüşler ve sosyal aktiviteler hususlarında sınırlamalar uygulanmaktadır. Açık ve kapalı görüşlerin kısıtlanmasına ilişkin tedbirler salgının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek için alınan tedbirlerden biridir. Bu kapsamda salgının ülkemizde tespit edildiği ilk zamanlarda görüşler tamamen yasaklanmış, akabinde salgının seyri göz önünde tutularak kapalı görüşler kısmen yapılmaya başlanmıştır. Mahpusların aileleri ile olan iletişimlerinde ve ilişkilerinde önemli hasarlar bırakabilecek de olsa bu tedbirler COVID-19 salgınının ceza infaz kurumlarında yayılımını engellemek ve mahkumların sağlığını korumak için alınması gereken tedbirlerdendir. SPT tavsiyesine uygun olarak mahpusların haftalık telefon ile görüşme hakları 10 dakikadan 20 dakikaya çıkarılmıştır. Bunun yanında Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 1.12.2021 tarihi itibarıyla açık görüşlerin yapılmaya başlandığı açıklanmıştır. Tüm bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda açık ve kapalı görüşlerin sınırlandırılmasının başvuran açısından kötü muamele teşkil edebilecek asgari eşiği aşmadığı değerlendirilmektedir.

28. Başvuranın bir diğer iddiası ise kurumda yapılan aramalara ilişkindir. Başvuran, salgın sebebiyle görüşlerden ve sosyal faaliyetlerden gereği gibi faydalanamadıkları halde koğuşlarda görevlilerce sık sık arama yapılması ve aramalar esnasında duvarlara balyoz ile vurulması suretiyle sistematik şekilde kendilerine işkence yapıldığını iddia etmektedir. Başvuran ilaveten aramalar yapılırken hijyen tedbirlerine riayet edilmediğini de belirtmektedir.

29. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Arama" başlıklı 36'ncı maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir: "(1) Kurumlarda, odalar ve eklentilerinde, hükümlülerin üst ve eşyasında habersiz olarak her zaman arama yapılabilir. Her ay bir kez mutlaka arama yapılır. (2) Aramalar, gerektiğinde dış güvenlik görevlileri veya kolluk kuvvetleriyle veya diğer kamu görevlilerince ortaklaşa gerçekleştirilebilir." Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü cevabi yazısında, aramaların ilgili mevzuat çerçevesinde yapıldığını ifade etmektedir.

30. AİHM, insanlık onuruna ve meşru bir amaca uygun bir şekilde yapılan bir aramanın "İşkence yasağı" başlıklı 3'üncü maddeye uygun olabileceğine karar vermiştir (*Wainwright /Birleşik Krallık, B.No:12350/04, K.T: 26.9.2006, para. 42; Dejneka /Polonya, B.No:9635/13, K.T:1.6.2017, para. 60*). Bununla birlikte, bir aramanın yapılma şeklinin, usulünün, kaçınılmaz bir şekilde mahpusun küçük düşürülmesini ve önemli ölçüde itibarını azaltıcı unsurlara sahip olduğu durumlarda, 3'üncü madde devreye girmiştir. Benzer şekilde, aramanın cezaevi güvenliğinin korunması ve suç veya düzensizliğin önlenmesi ile hiçbir bağlantısı bulunmadığında, sorunlar ortaya çıkabilir (*Wainwright /Birleşik Krallık, B.No:12350/04, K.T: 26.9.2006, para. 42*). Somut olayda, dikkat edilmesi gereken husus, aramaların yapılma şekli ile yapılan aramalarda mahpusların küçük düşürülmesinin önlenmesidir.

31. AİHM, bir iddianın kanıtlanması hususunda yeterli ölçüde sağlam, kesin ve aralarında çelişki olmayan çıkarımların ve aynı derecede çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasını aramıştır (*İrlanda-Birleşik Krallık, B.No: 5310/71, K.T: 20.03.2018 para.161*). Somut olayda yapılan aramaların başvuran açısından kötü muamele teşkil ettiği iddiasını destekleyecek yeterli delil bulunmadığından kötü muamele yasağının ihlal edildiğine yönelik bir kanaat oluşmamıştır. Ancak koğuşlarda arama yapılırken mahpusların mahremiyetine saygı

gösterilmesi gerektiği ve bu tedbirin mahpuslar üzerinde bir baskı ve kötü muamele unsuru olarak kullanılmaması gerektiği belirtilmelidir. Ayrıca SPT tarafından taraf devletlere ve ulusal önleme mekanizmalarına COVID-19 salgınına ilişkin verilen tavsiyelerde, kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldıkları yerlerde personelin görevini ifa ederken kendi sağlığını da gözetecek şekilde giyinmesi önerilmiştir (*SPT, Taraf devletlere ve ulusal önleme mekanizmalarına COVID-19 salgınına ilişkin verilen tavsiyeler, para.9, (r)*).

32. Sonuç olarak; başvurudaki iddialar ve ceza infaz kurumundaki tutulma koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, yukarıda açıklanan gerekçelerle kötü muameleye varan bir uygulama bulunmadığı kanaati oluşmuştur. Bu çerçevede, 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği sonucuna varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞI İHLALİ OLMADIĞINA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 09.02.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ

Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ

Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ

Üye

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĞLU

Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER

Üye